

Ik rijd en zij peuzelt

Zoektocht naar
levensvreugde en perspectief
na de dood van mijn maatje

Ik rijd en zij peuzelt

Zoektocht naar
levensvreugde en perspectief
na de dood van mijn maatje

Niek Filippo & Gerda Pals

Voorwoord

Tijdens de rouwdienst schets ik het leven van mijn maatje. Ik besluit met: *“Gerda heeft een groot hart en staat oprecht, onbaatzuchtig en bescheiden klaar voor al haar dierbaren. Hoe lang het ook duurt en hoeveel moeite het ook kost. Ze gaat desnoods door muren en over haar eigen grenzen heen.*

Vorige week loopt ze min of meer onverwacht tegen een grens aan die zij niet kan slechten. De ziekte in haar buik is al zover gewoekerd en heeft al zoveel schade aangericht dat dokters machteloos staan.”

Op 1 mei 2018 overlijdt Gerda plotseling aan de gevolgen van kanker. Zij is dan 61 jaar. Haar levensmaatje Niek vertelt in 101 korte verhalen over zijn ervaringen en emoties na haar dood. Over liefde en verdriet, rouw en vriendschap, moed en wanhoop, trouw en eenzaamheid, en zijn zoektocht naar levensvreugde en perspectief.

Met dank aan Louis en Liset voor hun niet aflatende steun en stimulerende commentaar.

Over de auteurs

Leiden, 30 april 1953

Na de pabo en de studie Pedagogische en Andragogische Wetenschappen aan de Universiteit Leiden werkt Niek als communicatiemanager en strategisch beleidsadviseur bij een educatieve uitgeverij voor het basisonderwijs en tevens als directeur van verschillende basisscholen. Vanuit deze achtergrond ontwikkelt en verzorgt hij als zelfstandig ondernemer trainingen "Oudergesprekken en Omgaan met Emotie en Agressie" voor basisschoolteams en schooldirecties.

Woensdrecht, 29 augustus 1956 – 1 mei 2018

Na de opleiding Orthopedagogiek aan de Universiteit Leiden werkt Gerda als bureauredactrice bij verschillende educatieve uitgeverijen en als woonconsulent bij een wooncorporatie. Wanneer haar ouders hulpbehoevend worden, neemt zij de mantelzorg op zich. Daarnaast ontwikkelt en produceert Gerda alle trainingsmaterialen voor het bedrijfje dat Niek en zij samen leiden.

Auteurs: Niek Filippo & Gerda Pals

Foto omslag: Niek Filippo

Omslagontwerp: Tal Grafische Vormgeving

Bureauredactie: Evy van Hoof

ISBN: 9789402197839

© 2019 N.I. Filippo

Gerda

Gerda knokt voor haar leven met hulp van haar krachtige geest, maar het is onbegonnen werk. Haar bloed is giftig, organen geven het op, de bloeddruk daalt tot ongelooflijk lage waarden. 's Avonds laat besluiten we in overleg met de artsen om de laatste medicatie te beëindigen. Na een half uurtje is het gedaan.

Fijn dat de broer en zus van Gerda er de hele tijd bij zijn. Midden in de nacht lopen Louis, Liset en ik verloren en een beetje verdwaasd door een schemerig en verlaten ziekenhuis.

De eerste weken na het plotseling overlijden van mijn maatje dringt het nog niet echt tot me door. Natuurlijk weet je het wel en denk je er elke minuut van de dag aan, maar het voelt nog niet zo sterk.

Er speelt van alles door mijn hoofd: aan de ene kant ben ik blij dat ze geen lange lijdensweg heeft gehad en voel ik me een geluksvogel omdat we zo lang samen zijn geweest. Aan de andere kant moet ik na 42 jaar mijn weg ineens alleen zien te vinden. In het begin is dat nog niet eens zo lastig: er valt veel te regelen, zowel in huis als administratief. Opruimwoede overvalt me en ik orden bergkasten en kamers als nooit tevoren.

Vrienden, kennissen en mensen uit de buurt hebben aandacht voor me: ze bellen, spreken me aan op straat of wippen even aan. Ik vertel hoe het is gegaan: over het grote gezwel in haar buik en de boodschap van het medisch team dat behandeling niet meer mogelijk is. Ik schep een beetje op over hoe moedig Gerda was en dat ze niet van opgeven wist.

Naaste buren

Mijn buurman Arno en ik zijn in veel opzichten elkaars tegenpolen, maar we kunnen goed opschieten. Hij is een doener, optimistisch buitenmens, doet zware lichamelijke arbeid, is dol op zijn auto en kent echt iedereen in het dorp. Hij is enkele jaren jonger dan ik. Ruim een jaar voor de dood van Gerda overleed zijn vrouw Carla, binnen een week als gevolg van een hersenbloeding. Zij en Gerda begrepen elkaar met weinig woorden en hadden wederzijds groot respect.

In het weekend voor haar dood vertelt Gerda me dat ze zich niet lekker voelt. Maar de avond van mijn verjaardag, op maandag 30 april, wordt ze plotseling heel erg ziek. Arno is er bij wanneer de ambulancebroeders haar rond negen uur op een brancard het huis uit dragen.

Ineens zijn Arno en ik lotgenoten. Het is fijn om te praten met iemand die weet hoe het voelt. Terwijl we het over alledaagse zaken hebben, ligt er zonder woorden een betekenislaag onder elk gesprek. We weten waar we het eigenlijk over hebben.

Ongeneeslijk

Ik kamp al weken met een zware aanval van jicht, een pijnlijke reumatische ontsteking, en mijn beide voeten zijn ernstig aangetast. Zelfs met twee krukken kan ik niet lopen. Net op het moment dat Gerda mij het meest nodig heeft, kan ik niet met haar mee naar het ziekenhuis. Gedurende de nacht hebben we telefonisch contact. De berichten zijn zeer zorgwekkend. We zijn bang, maar beseffen nog niet echt hoe dicht de dood al genaderd is.

De volgende ochtend bel ik de huisarts voor ontstekingsremmers en pijnstillers. Na een uur beginnen de zware medicijnen te werken en Arno's dochter Lonneke brengt me naar het ziekenhuis en in een rolstoel naar de Intensive Care. Even later arriveren Liset en Louis. Gerda is nog aanspreekbaar en heeft geen pijn.

De verpleegkundige vertelt dat we zometeen een gesprek hebben met het medisch team. De dokter vertelt Gerda dat de ziekte zeer ernstig en ongeneeslijk is en dat hij de behandeling wil stoppen: *"Dan valt u in slaap en wordt niet meer wakker."* Gerda protesteert heftig. Hij veert mee met haar emotie, stelt haar gerust, maar houdt voet bij stuk.

Ik ben er steeds bij als ze even wakker wordt, maar kan haar geen troost bieden en niet meer doen dan stil haar hand vasthouden. Elke minuut kijk ik op de monitor boven het bed. Elektronisch is zichtbaar hoe het leven in enkele uren wegebt. Gerda is dan allang niet meer wakker, maar haar hart zwoegt in het tempo van een marathonloper en haar ademhaling is snel en ondiep. Ik zie dat de bloeddruk onstuitbaar omlaaggaat.

Op het laatst blijven de getallen stabiel. De verpleegkundige vertelt dat zonder medicatie de waarden nog verder zullen dalen. Dat is het moment waarop we besluiten de behandeling te stoppen. Binnen een half uur eindigt Gerda's leven.

Kiezen

De volgende dag bel ik de uitvaartverzorger in het dorp en maak een afspraak met Mieke, een medewerkster van het bedrijf. Liset, haar man Herman, Louis en zijn vrouw Veerle komen al vroeg op bezoek. Daar ben ik zo blij mee. Even later arriveert Mieke. Ongemerkt neemt zij de leiding van het gesprek en ze nodigt iedereen uit om over Gerda te vertellen. Louis vertelt over het verleden in anekdotes, Liset bespreekt het sterke en hulpvaardige karakter van haar oudste zus en ik vertel over onze verre reizen en liefde voor Schotland.

Mieke luistert en confronteert ons met de vraag of er meer doden zijn geweest in de naaste familie. Er valt een diepe stilte. Liset vertelt over haar tweeling die vlak na de vroeggeboorte is overleden en Veerle over haar dochtertje. De sfeer is gevuld met een verdriet waarbij het mijne in het niet valt. Mieke laat de stilte duren.

Ik heb eigenlijk helemaal geen zin om de praktische zaken te bespreken, maar Mieke stuurt handig het gesprek in de gewenste richting. Gaandeweg ontstaat een beeld van hoe we het afscheid willen inrichten. Ze helpt ons kiezen: van het formaat van de rouwkaart tot de uitvoering van de kist. Het is niet moeilijk, want ik ken de wensen van Gerda precies. We moeten lachen om de voorbeelden van de rouwkaarten met foto's van knappe filmhelden. Ook later in de week biedt Mieke professionele en warme steun en toont ze steeds haar grote betrokkenheid.

Ook nu nog hebben we een enkele keer contact. Soms een toevallige ontmoeting op straat, een mailbericht of telefoontje. Het voelt steeds alsof ik een vertrouwde vriendin ontmoet die ik al jaren ken.

Muziek

De dagen voor de uitvaart zijn heel speciaal. We besluiten de rouwdienst zelf voor te bereiden: teksten schrijven; muziek uitzoeken; foto's opdiepen uit oude reisalbums. Dat laatste is nog niet zo makkelijk want er zijn weinig foto's van Gerda, en al helemaal geen recente. Ze vond het de laatste jaren helemaal niet leuk om vereeuwigd te worden. Ze had daar haar eigen redenen voor.

Mieke zet ons flink aan het werk want de tekst voor de kaart moet echt de volgende dag voor 14.00 uur naar de drukker en ook het maken van het bloemstuk op de kist kan niet wachten. Ze helpt waar nodig en laat ons de vrijheid om het afscheid helemaal zelf in te richten.

Natuurlijk zijn we heel serieus bezig, maar lachen ook veel. We zijn nieuwsgierig naar elkaars teksten en bespreken samen het programma van de rouwdienst. De dagen zijn doorspekt met mooie herinneringen aan Gerda.

Heel bijzonder is de rol die de muziek in deze dagen speelt. In verband met de rouwdienst kies ik voor de filmmuziek waar we beiden van hielden. * Lieder en over liefde en leed die rond 1500 in het Zuiden van Europa zijn ontstaan en in onze tijd op een bijzondere manier worden vertolkt door orkest voor oude toonkunst L'Arpeggiata o.l.v. Christina Pluhar. Gaandeweg grijpt deze intense muziek ook Louis en Liset aan.

Na de uitvaart beloven Liset en ik elkaar dat we naar een concert van het gezelschap gaan zodra ze in Nederland optreden.

** Soundtrack van 'Tous les Soleils', Franse filmkomedie uit 2011 geregisseerd door Philippe Claudel.*

Bloemiste

Liset en ik gaan naar de bloemenzaak die Mieke ons heeft aanbevolen. We staan een beetje bedremmeld in de winkel en vertellen het winkelmeisje dat we een afspraak hebben. Wat later zitten we op krukjes in een rustig hoekje te praten met de bloemiste. Ze vertelt dat ze Angelique heet, maar dat iedereen haar Liek noemt.

We vertellen wie Gerda was, waar ze van hield en hoe ze in het leven stond. Je merkt dat Liek de informatie onmiddellijk vertaalt in kleuren, vormen, bloemen. Het is een mooi gesprek en er is direct een persoonlijke klik. Twee dagen later blijkt ons positieve gevoel terecht. Liek heeft een bijzonder bloemstuk voor op de kist gemaakt, in de vorm van een klein landschap in zachte kleurtinten dat precies bij Gerda past. Na de uitvaart staat het nog weken buiten voor het raam en ik kijk ernaar vanachter mijn werktafel.

Na maanden loop ik Liek toevallig tegen het lijf. Het goede gevoel is er onmiddellijk weer en ik vertel haar kort over de rouwdienst en de belangrijke rol van haar creatie daarin. Ze is oprecht blij met mijn welgemeende compliment.

Zulke ontmoetingen maken het leven de moeite waard.